

COVID-19 Sürecinde Özel Eğitimde Uzaktan Eğitime Yönelik Ebeveynlerin Görüşleri

Views of Parents About Distance Education in Special Education During COVID-19

Raziye ERDEM¹, Ebru ÜNAY², Orhan ÇAKIROĞLU³

¹Sorumlu Yazar, Dr. Öğr. Üye., Özel Eğitim Bölümü, Trabzon Üniversitesi, Türkiye, raziyeerdem@trabzon.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0001-7631-1575>)

² Dr. Öğr. Üye., Özel Eğitim Bölümü, Trabzon Üniversitesi, Türkiye, ebruunay@trabzon.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0002-6298-9438>)

³Doç. Dr., Özel Eğitim Bölümü, Trabzon Üniversitesi, Türkiye, ocakiroglu@trabzon.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0002-8735-3663>)

Geliş Tarihi: 28.04.2021

Kabul Tarihi: 27. 12.2021

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, COVID-19 sürecinde Türkiye'de özel eğitim sınıflarındaki uzaktan eğitim uygulamalarının ebeveynlerin bakış açısından incelenmesidir. Bu çalışmada nitel araştırma türlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını özel eğitim sınıfında öğrenimine devam eden öğrencilerin gönüllü ebeveynleri oluşturmuştur. Çalışma verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda dokuz ebeveynle telefon aracılığıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Çalışmaya katılan ebeveynlerin COVID-19 salgını sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşleri alınmıştır. Katılımcılarla görüşmeler sonucunda elde edilen veriler içerik analizi yapılarak kodlanmış ve elde edilen kodlar temalar altında sınıflandırılmıştır. Çalışmanın bulguları ebeveynlerin uzaktan eğitim sürecinde güçlüklerle karşılaştıklarını ve desteğe ihtiyaç duyduklarını göstermiştir. Ayrıca ebeveynler yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini vurgulamıştır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, uzaktan eğitim, ebeveyn, özel eğitim.

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the process of distance education applications in the special education classes in Turkey from the perspective of parents during COVID-19. The participants of the study were the voluntary parents of the students who continued special education classes. Data were collected by semi-structured interview technique. In this context, semi-structured interviews were conducted with nine parents via phone. The opinions of the parents participating in the study regarding the distance education practices during the COVID- 19 outbreak were collected. The data obtained as a result of the interviews with the participants were coded by using content analysis and the codes obtained were classified under themes. The findings of the study showed that the parents encountered difficulties in the distance education process and needed support. In addition, parents emphasized that they preferred face-to-face training.

Keywords: COVID-19, distance education, parent, special education.

GİRİŞ

Çin'in Wuhan kentinde 2019 yılı Aralık ayında ortaya çıkan ve kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 Dünya Sağlık Örgütü tarafından salgın olarak ilan edilmiştir. Salgın döneminde dünya genelinde okul çağındaki çocuklara yönelik teknolojik araçlar ve internet tabanlı eğitim sistemleri ile uzaktan eğitim uygulamaları başlatılmıştır (Onyema vd., 2020; Zhou, Li, Wu ve Zhou, 2020). Salgın nedeniyle başlatılan uzaktan eğitim süreci ebeveynler ve öğretmenlerin iş birliğini gerektirmiştir (Kritzer ve Smith, 2020). Bu süreç ebeveynlere hem kendi sorumluluklarını yerine getirmeleri hem de evde çocukları için uygun öğrenme ortamını oluşturma, günlük rutin oluşturma gibi sorumluluklar getirmiştir (Koskela, Pihlainen, Piispa-Hakala, Vornanen ve Hämäläinen, 2020). Bu dönemde eğitim teknolojilerinin kullanımı konusunda ebeveynlerin rolü artmıştır. Bu bağlamda uzaktan eğitim sürecine ebeveynlerin desteğinin sağlanması öğrencilerin akademik başarılarını ve motivasyonlarını olumlu yönde etkilemiştir (Tarigan ve Stevani, 2020).

COVID-19 döneminde yapılan araştırmalar sosyal mesafe ve izolasyon tedbirlerinin özel gereksinimi olan çocukların ebeveynlerinin yaşamlarını değiştirdiğini, daha önce yararlandıkları hizmetlerden yararlanamadıklarını (Rose vd., 2020) ve çocuklarının eğitimi sürecinde farklı güçlüklerle karşılaştıklarını göstermiştir. Örneğin Narzisi (2020) Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan çocukların ebeveynlerinin COVID-19 salgın sürecinde yüz yüze terapist desteği ve terapi hizmeti veren kurumlara erişimlerinin olmaması nedeniyle evde daha fazla sorunla karşılaştıklarına dikkat çekmiştir. Bir başka araştırmada COVID-19 sürecinde ebeveynlerin stres yaşadığı ve depresyona girdikleri ortaya konmuştur (Brown, Doom, Lechuga-Peña, Watamura ve Koppels, 2020; Cluver, vd., 2020). Toseeb, Asbury, Code, Fox ve Deniz (2020) de ailelerin eğitim, psikoloji ve sağlık konularında profesyonel desteğe ihtiyaçları olduğunu vurgulamıştır.

COVID-19 salgınından önce özel eğitim alanında yürütülen bazı araştırmalar, uzaktan eğitime katılan ebeveynlerin hedeflenen becerileri uygulayabildiklerini ortaya koymuştur (Vismara, McCormick, Young, Nadhan, ve Monlux, 2013; Wainer ve Ingersoll, 2015). Örneğin, Vismara, vd. (2013)'nin araştırma sonuçları evlerinde tele-sağlık aile eğitimi programına katılan OSB olan çocuğa sahip bazı ebeveynlerin ve çocuklarının hedeflenen becerilere ulaştığını göstermiştir. Lindgren vd. (2016) tele-sağlık aile uygulamalarının, eve dayalı aile eğitimine kıyasla daha düşük maliyette olduğunu ve benzer sonuçlara ulaşıldığını belirtmiştir.

Uluslararası alanyazında COVID-19 salgını sonrasında özel gereksinimi olan bireylerin uzaktan eğitimlerine yönelik ulaşılan araştırmalar farklı sonuçlar ortaya koymuştur. Feeney (2020) özel gereksinimi olan çocuğa sahip birçok ebeveynin COVID-19 döneminde eğitim faaliyetlerini takip etmede güçlük yaşadıklarını belirtmiştir. Ayrıca ebeveynler, web seminerleri, sosyal medya ve çevrimiçi kaynakların çocuklarının eğitimlerine katkı sağladığını düşündüklerini de ifade etmiştir. Couper ve Riddel (2021)'in İskoçya'da COVID-19'un etkisini inceledikleri araştırmada özel gereksinimi olan çocukların ebeveynlerinden bazılarının bilgi teknolojilerine erişim olanağı olmadığına, bazılarının ise çocuklarıyla birlikte daha fazla zaman geçirmekten memnun olduğuna dikkat çekilmiştir. Cahapay (2020)'in araştırmasında OSB olan çocuğa sahip beş Filipinli ebeveyn ile çevrimiçi olarak görüşülmüştür. Araştırmada ebeveynler evde eğitim sürecinde birden fazla kişiye ihtiyaç duyduklarını, OSB olan çocuklarıyla yeni etkinlik geliştirmede ve salgın sürecinde sosyal yaşamın gerektirdiği tedbirlerin öğretilmesinde güçlükler yaşadıklarını belirtmiştir. Tambyraja, Farquharson ve Coleman (2021) tarafından pandemi döneminde ABD'deki dil ve konuşma teleterapi uygulamalarına yönelik dil ve konuşma terapistlerinin görüşleri alınmıştır. Bu araştırmada, katılımcılar ebeveynlerin evden çalışırken kendi çocuklarına bakmak zorunda olma gibi COVID-19 şartlarına bağlı sorunlarla karşılaştıklarını ifade etmiştir. Nusser (2021) ise Almanya'da COVID-19 nedeniyle okulların kapandığı süreçte özel gereksinimi olan ve olmayan öğrencilerin evde öğrenme durumlarını incelemiştir. Araştırma sonuçlarında özel gereksinimi olan çocukların ebeveynleri, öğrenmeye uzun süre zaman ayırdıkları hâlde çocuklarının yüz yüze eğitime kıyasla daha az öğrendikleri, çocuklarını evde öğrenmeye motive etmede zorlandıkları ortaya konmuştur. Canning ve Robinson (2021) İngiltere'de özel gereksinimi olan çocukların ailelerin COVID-19 tedbirlerine

yönelik deneyimlerini araştırmış ve ailelerin teknoloji kullanımında güçlükler yaşadıklarını, çevrimiçi ortam yerine yüz yüze görüşmeyi tercih ettiklerini ve salgın döneminde çocuklarının eğitimine yönelik desteğe ihtiyaç duyduklarını ifade etmiştir.

Türkiye’de 2020 yılı Mart ayından itibaren ilk COVID-19 vakaları görülmeye başlanmıştır. Bu süreçte, zorunlu olmadıkça sokağa çıkma kısıtlaması ve ilk, orta ve lise düzeyindeki tüm okulların tatil edilmesi gibi önlemler alınmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı, 2020). Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından uzaktan eğitim uygulamaları başlatılmıştır (MEB, 2020a). COVID-19 salgınına karşı alınan tedbirler kapsamındaki uzaktan eğitim uygulamaları Türkiye’deki özel gereksinimi olan öğrencilerin öğrenme süreçlerini doğrudan etkilemiştir (Karabulut, 2020). Tüm dünyayı hazırlıksız yakalayan bu süreçten en fazla etkilenen grupların başında özel gereksinimi olan bireylerin geldiği düşünülmektedir. COVID-19 sürecinde özel gereksinimi olan öğrencilerin gelişimini desteklemek amacıyla MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından TRT EBA TV’de yayınlanmak üzere öğretim videoları ve özel gereksinimi olan çocukların ailelerine yönelik bilgilendirme videoları yayımlanmıştır. Ayrıca MEB tarafından etkinlik videoları, beceri öğretim videoları, aile bilgilendirme videoları, çevrimiçi yayınlar, ders kitapları, yardımcı kaynaklar ve mobil uygulamalar paylaşılmıştır. Örneğin “Özelim Evdeyim” mobil uygulamasında, özel gereksinimi olan bireyler ve aileleri için eğitim videoları, ders ve yardımcı kaynak kitaplar, etkinlik sayfaları ve takvimi, aile bilgilendirme videoları ve interaktif uygulamalar yer almıştır (MEB, 2020b).

Salgın öncesinde Türkiye’de özel eğitim alanında uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin araştırmalarda, görme engelliler (Uçuş, 2017), zihinsel engelliler (Aruk, 2008; Tezcan, 2012; Topaloğlu, 2008) ve zihinsel engelli çocuğa sahip babalara (Meral, 2006) yönelik eğitim uygulamaları incelenmiştir. Tezcan (2012) tarafından eğitilebilir zihinsel engelli çocukların Web Destekli Uzaktan Eğitim Sistemi kullanılarak Matematik dersindeki başarıları değerlendirilmiştir. Bu çalışmada ailelerin desteğiyle ön şartlar sağlanarak evde yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarının öğrenmeyi pekiştirdiği görülmüştür. Salgın sonrasında Türkiye’deki uzaktan eğitim uygulamaları konusunda yapılan araştırmalardan birinde Özer (2020) MEB’in dijital eğitim portalının altyapısını güçlendirerek kapsamlı bir uzaktan eğitim sistemi kurduğunu belirtmiştir. Hebebe, Bertiz ve Alan (2020)’nin araştırmasında ise öğretmen ve öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik hem olumlu hem de olumsuz görüşleri ortaya konmuştur. Bu araştırmada olumsuz görüşler arasında etkileşim kısıtlılığı, altyapı sorunları ve donanım eksikliği gibi konuların yer aldığı vurgulanmıştır. Korkmaz ve Toraman (2020) ise farklı kademelerde görev yapan 1016 eğitimcinin yer aldığı çalışmada, eğitimcilerin çoğunun çevrimiçi uygulamalar sırasında bazı sorunlar yaşadığını ve eğitime yönelik önlemlerin alınması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Türkiye’de COVID-19 sürecinde özel eğitim alanındaki uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Örneğin Akbulut, Şahin ve Esen (2020) tarafından salgın sürecinin Türkiye’deki eğitim faaliyetlerine etkisinin incelendiği araştırmada, özel gereksinimi olan bireyler için bazı adımlar atıldığı ancak TV’de yayınlanan derslerin özel gereksinimi olan öğrenciler için uygun olmadığına ve uzaktan eğitime erişemeyen bazı öğrencilerin olduğuna dikkat çekilmiştir. Yazçayır ve Gürgür (2021) kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden özel gereksinimli öğrencilerin ebeveynlerinin görüşlerine dayalı olarak Türkiye’deki uzaktan eğitim uygulamalarını incelemiştir. Araştırmada katılımcılar tarafından bazı öğretmenlerin WhatsApp grubu aracılığıyla öğrencilere çevrimiçi dersler verdiğini ve çalışma sayfalarını paylaştığı ancak özel gereksinimli öğrencilerin dersleri TV’den takip edemediği belirtilmiştir. Ayrıca katılımcılar öğretmenler, aileler ile öğrenciler arasında iletişim ve iş birliğinin yetersiz olduğunu, çocukların uzaktan eğitime alışamadıklarını ve isteksiz olduklarını ifade etmişlerdir.

Salgın sürecinde özel gereksinimi olan bireylere yalnızca uzaktan eğitim kaynaklarının sunulması yeterli olmamakta, eğitimin etkili olabilmesi için ebeveynler tarafından bu uygulamaların evde desteklemesi gerekmektedir (Ayda, Bastas, Altınay, Altınay ve Dagli, 2020). Bu hızlı değişim sürecinde uzaktan eğitim uygulamaları, özel gereksinimi olan öğrencilerin

ebeveynlerinin rolünü daha da etkin hale getirdiği düşünülmektedir. Bu doğrultuda özel gereksinimi olan çocuğa sahip ebeveynlerin COVID-19 sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşlerinin incelenmesi araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu araştırmanın bulgularından hareketle daha nitelikli uzaktan eğitim sisteminin oluşturulması için mevcut durumun ortaya konulacağı ve uygulayıcılara bazı önerilerde bulunulabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın, özel gereksinimi olan öğrenciler için yapılacak uzaktan eğitim düzenlemelerine katkı sağlaması açısından ebeveynlerin uzaktan eğitim sürecine yönelik görüşlerinin ortaya konması ile bu görüşler doğrultusunda öneriler sunması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Özel gereksinimi olan çocuğa sahip ebeveynlerin COVID-19 sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşlerinin incelenmesi araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Çalışmada bu temel amaca ulaşmak için aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

1. Özel gereksinimi olan çocuklara yönelik olarak COVID-19 sürecinde uzaktan eğitim uygulamaları nasıl yürütülmektedir?
2. Özel gereksinimi olan çocuğa sahip ebeveynlerin COVID-19 sürecinde çocukları için yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
3. Özel gereksinimi olan çocuğa sahip ebeveynlerin COVID-19 sürecinde çocukları için yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik önerileri nelerdir?

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma türlerinden fenomenoloji deseni tercih edilmiştir. Fenomenoloji çalışmalarında amaç, katılımcıların bir fenomen ya da durum ile ilgili kişisel deneyimlerini genel bir anlayışla betimlemektir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu betimlemeler sonucunda bireylerin fenomenle ilgili sahip olduğu deneyimlerin özüne ulaşılır (Creswell, 2016). Bu çalışmada da COVID-19 salgını sürecinde özel gereksinimi olan çocuğa sahip ebeveynlerin çocuklarının uzaktan eğitimlerine ilişkin görüşlerini incelemek amaçlandığından fenomenoloji deseni tercih edilmiştir.

2.2. Katılımcılar

Çalışmada katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu veya zincirleme örnekleme göre seçilmiştir. Bu yöntem kapsamında katılımcıların belirlenmesi amacıyla “COVID-19 sürecinde özel gereksinimi olan öğrencilerin eğitim süreci konusunda en çok kim bilgi sahibi olabilir?” sorusu doğrultusunda bir ebeveynle görüşülmüştür. Bu katılımcının önerisi ile bir diğer ebeveynle ulaşılmıştır. Sonuç olarak, çalışmadaki bütün katılımcılar kartopu örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Buna göre araştırmanın katılımcılarını ilkökul ve ortaokul düzeyinde özel eğitim sınıfına devam eden ve hafif düzeyde zihinsel yetersizliği tanısı çocuğa sahip gönüllü dokuz ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırma etiğine uygun olarak, katılımcıların isimleri yerine, K1, K2 gibi kod adlarına yer verilmiştir. 2019-2020 eğitim öğretim yılında Trabzon ilinde, uzaktan eğitim uygulamaları yapılan ilkökul ve ortaokullarda özel eğitim sınıfına devam eden hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgilere Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Eğitim durumu	Çocuk sayısı	Öğrencinin sınıfı
K1	54	Erkek	Mühendis	Yüksek Lisans	2	6. sınıf
K2	46	Erkek	Memur	Lisans	2	7. sınıf

K3	45	Kadın	Bilg. prog.	Önlisans	3	8. sınıf
K4	43	Kadın	Ev hanımı	Lise	2	4. sınıf
K5	34	Kadın	Ev hanımı	İlkokul	3	5. sınıf
K6	40	Kadın	Öğretmen	Lisans	3	7. sınıf
K7	42	Kadın	Ev hanımı	Ortaokul	3	5. sınıf
K8	43	Kadın	Öğretim görevlisi	Yüksek Lisans	2	8. sınıf
K9	39	Kadın	Ev hanımı	İlkokul	3	5. sınıf

Araştırmaya gönüllü olarak katılan ebeveynlerin yaşlarının 32 ile 54 arasında değiştiği, eğitim durumu açısından bakıldığında ise ilkokuldan yüksek lisansa kadar farklılık gösterdiği görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla katılımcıların yanıtlarını derinleştirmesini sağlayabilmektedir (Türnüklü, 2010). Araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Formun ilk bölümünde ebeveynlerin kişisel bilgilerine yönelik, ikinci bölümde ise özel eğitimde uzaktan eğitime yönelik sorular yer almaktadır. Çalışma kapsamında alanyazın taraması yapılarak taslak sorular hazırlanmıştır. Bu sorulara yönelik üç özel eğitim öğretmeni, bilgisayar ve öğretim teknolojileri ile özel eğitim alanında iki akademisyenden görüş alınmıştır. Sonrasında görüşler dikkate alınarak taslak sorular gözden geçirilip hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip iki ebeveyn ile telefonla pilot görüşmeler yapılmıştır. Pilot görüşmelerin sonuçları dikkate alınarak araştırma sorularına son şekli verilerek görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunda aşağıdaki şekilde sorular yer almaktadır:

- Çocuğunuzun uzaktan eğitiminde hangi kaynaklardan yararlandınız? (TV, EBA, WhatsApp vb.)?
- Çocuğunuzun eğitiminde uzaktan eğitimle ilgili sıkıntılar yaşadınız mı? Yaşadıysanız bunları bizimle paylaşır mısınız?
- Çocuğunuzun uzaktan eğitim sürecine yönelik neler önerirsiniz?

2.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Görüşmeler telefon aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Her görüşme öncesinde katılımcılara çalışmanın amacı açıklanarak katılım sözleşmesi konusunda bilgi verilmiştir. Katılımcıların gerçek kimliklerinin gizli tutulacağı ifade edilmiştir. Görüşmeler katılımcılardan izin alınarak dijital bir ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Veri güvenilirliğini sağlamak adına ses kayıtları ve transkriptler sadece araştırma ekibinin ulaşacağı şekilde saklanmıştır. Görüşmeler toplam 168 dakika sürmüştür. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Toplanan veriler tanımlanmış, sınıflandırılmış ve yorumlanmıştır.

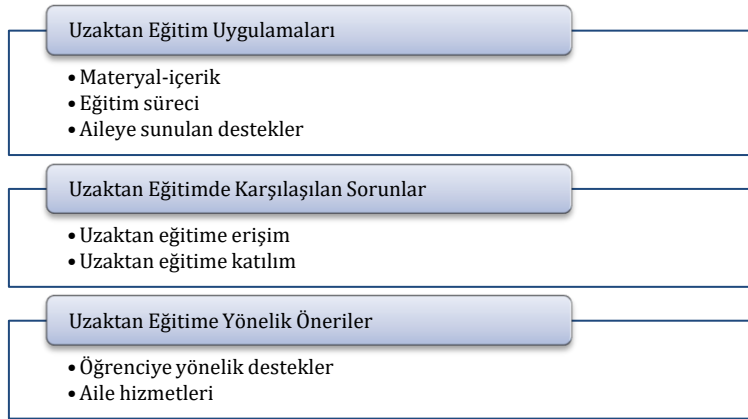
Nitel araştırmaların güvenilirliğinin sağlanabilmesi için verilerin analizinin çoklu kodlayıcılar tarafından yapılması ve bu kodlayıcıların değerlendirmeleri arasında tutarlılık olması gerekmektedir (Creswell, 2016). Bu çalışmada öncelikle görüşmelerin yapıldığı sıraya göre birinci, orta ve son bölümlerden rastgele dokuz görüşmeden üçünün ses kaydı araştırmacılar tarafından dinlenerek kontrol edilmiştir. Çalışmada ebeveynlere K1, K2, ..., şeklinde kodlar verilmiş ve katılımcılar adlandırılmıştır. Görüşmelerin dökümleri yapılarak her bir araştırmacı tarafından görüşme verileri analiz edilmiştir. Sonrasında araştırmacılar bir araya gelerek

analizlerdeki kodlamalar karşılaştırılmış, analizler üzerinde tartışarak ortak kararlar almışlardır. Bu kararlara göre üç ana tema ve bu temalara ilişkin kategori ve kodlar oluşturulmuştur. Kodlayıcılar arasındaki güvenilirlik Miles ve Huberman (1994) tarafından kodlayıcılar arasındaki görüş birliği olarak ifade edilen “Üzerinde görüş birliği sağlanan konu/terim sayısı / (Üzerinde görüş birliği sağlanan konu/terim sayısı + Üzerinde görüş birliği sağlanmayan konu / terim sayısı) x 100” formülü ile hesaplanmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda araştırmanın güvenilirliği %89 belirlenmiş ve kodlamaların güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

Bu çalışma Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Başkanlığı’ndan 13.11.2020 tarih ve 81614018-00-E.476 sayılı izin doğrultusunda 2020 yılında toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmadan, bilimsel araştırma ve yayın etiğine uyularak yürütülmüştür.

BULGULAR

Bu bölümde özel gereksinimi olan çocuklara sahip ailelerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler üç tema ve her bir temanın alt temaları halinde Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Araştırmanın Temaları ve Kategorileri

3.1. Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Uzaktan Eğitim Uygulamaları temasında araştırmaya katılan ebeveynlerin yanıtları materyal-içerik, eğitim süreci ve aileye sunulan destekler kategorilerinde incelenmiştir. Bu temaya ilişkin kategoriler ve kodlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin Kategori ve Kodlar

Kategori	Kod
Materyal- Eğitime Erişim	Çalışma kâğıtları
	Genel eğitim ders materyalleri
	Kitaplar
	Ders videoları
	EBA
	EBA TV
	Çevrimiçi iletişim uygulamaları (Whatsapp) Çevrimiçi eğitim uygulamaları
Eğitim süreci	EBA üzerinden canlı ders
	Çevrimiçi eğitim programları
	Çevrimiçi iletişim araçları
	Özel ders
	Evde kitap okuma

	Öğretmenle haftalık değerlendirme
Aileye sunulan destekler	Uzaktan eğitim konusunda bilgilendirme Telefonla iletişim Öğretmene danışma

Materyal-eğitime erişim kategorisinde, ebeveynler, çocuklarının uzaktan eğitim sürecinde EBA, EBA TV, çalışma kâğıtları, çevrimiçi iletişim uygulamaları, kitaplar, ders videoları, ve çevrimiçi eğitim uygulamalarını kullandıklarını belirtmişlerdir. Bazı ebeveynler çocukları için genel eğitim ders materyallerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Örneğin K6. “...ayrıca ben kendim oğlum için 1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf için hazırlanan tatil kitapları kitabı gibi derlenmiş yayınevlerine ait tatil kitapları takip ettim onları kullandım.” şeklinde ifade etmiştir. Bazı ebeveynler ise sınırlı sayıda materyal kullandıklarını belirtmişlerdir. Örneğin K3. “...Martta sadece ara dönemlerde Whatsaptan ödev attı. Uzaktan eğitim alamadık, canlı eğitim hiç almadık. Sadece arada bir EBA'ya baktık...” biçiminde ifade etmiştir.

Eğitim süreci kategorisinde ise, ebeveynler EBA üzerinde canlı ders uygulamaları, çevrimiçi eğitim programlarının uygulanması ve evde kitap okuma gibi çeşitli uzaktan eğitim uygulamalarından yararlandıklarını belirtmişlerdir. Örneğin ebeveynlerden, K8. “...bize çalışma kâğıtları gönderiyorlardı. Whatsapp üzerinden ben o Whatsapp üzerinden gönderilen kâğıtları Whatsapp üzerinden açıyordum, bilgisayardan bilgisayarı kullanarak ödevlerini yapmasına yönlendirmeye çalışıyordum...” şeklinde çocuğunun eğitim sürecini desteklediğini ifade etmiştir.

Ebeveynlere sunulan destekler kategorisinde ebeveynler uzaktan eğitime erişim konusunda bilgilendirme, telefonla iletişimle destek aldıklarını ve öğretmene danışma şeklinde destek aldıklarını belirtmişlerdir. Ebeveynlerin, çocuklarının uzaktan eğitim sürecinde sunulan desteğe yönelik ifadelerinden bazıları şöyledir: K7. “...hocayla biz arada görüştük. Çok şey olmadı. Sürekli olmadı...”, K8. “...aramışlardır her hafta değerlendirme yapmışızdır bu hafta neler yaptık gibi, bunun doğrultusunda bize materyaller onlar gönderdiler...”

3.2. Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar

Uzaktan eğitim uygulamalarında karşılaşılan sorunlara yönelik temada araştırmaya katılan ebeveynlerin görüşleri, uzaktan eğitime erişim ve uzaktan eğitime katılım kategorilerinde incelenmiştir. Bu temaya ilişkin kategoriler ve kodlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 2. Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin Kategori ve Kodlar

Kategori	Kod
Uzaktan eğitim erişim	Ders kitaplarının olmaması Donanım yetersizliği Bağlantı problemleri (telefon, internet vb) Herhangi bir kaynaktan yararlanılamaması
Uzaktan eğitim katılım	EBA TV EBA Telefonla ders işleme Çocukta odaklanma güçlüğü Çocuğun isteksizliği Eğitim süresi Evdeki çocuk sayısı Uzaktan eğitim yapılamaması

Uzaktan eğitime erişim kategorisinde ebeveynlerden bazıları EBA sisteminden yararlandıklarını, telefonla ders işleyebildiklerini belirtmişlerdir. Ancak bazı ebeveynler ders kitapları, donanım ve bağlantıya yönelik güçlükler yaşadıklarından söz etmişlerdir.

Örneğin, K1 “....EBA dan yararlanıldı. Bunun haricinde evde kendimiz destekledik. Çalışmalarını evde devam ettirdik, okulun vermiş olduğu kitaplarla birlikte EBA TV’ den yararlandık....”, K9. “.... İnterneti taşıyamadık buraya geldiler kablolar da yer yokmuş. Bir telefon benim telefonum kızım giriyor ona ee 3. sınıftaki giriyor ona ee oğlum giriyor ona. Kızım liseye gidiyor . Ama bir telefon evde....” biçiminde yaşadıkları güçlükleri ifade etmiştir.

Uzaktan eğitime katılım kategorisinde, bazı ebeveynler EBA’ dan dersleri takip ettiklerini, bazıları ise çocuklarının derse isteksizlik, derse odaklanma ve EBA TV’ yi takip etmede güçlük yaşadıklarını belirtmiştir. Örneğin K6. “... EBA’ ya giriş o kaynaklardan kısmen de olsa faydalandım ama ben eğitmen olduğum için biraz da kurcaladığım için biraz destek aldığım için sağdan soldan ama çok kötü değil vasat geldi ama tabiki yeterli mi kesinlikle değil. ...”, K5. “... İnternetimiz yoktu televizyondan EBA’ dan baktı çok bakmadılar yani hoşlarına gitmedi, istemediler, yapmadı yani çok takmadı yani 1-2 defa baktı televizyondan ...”, şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Ayrıca bazı ebeveynler uzaktan eğitim sürecinde çocuklarıyla herhangi bir çalışma yapılmadığını ifade etmişlerdir.

3.3. Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Yönelik Öneriler

Uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik öneriler temasında araştırmaya katılan ebeveynlerin görüşleri özel eğitim uygulamaları ve aile hizmetleri kategorilerinde incelenmiştir. Bu temaya ilişkin kategoriler ve kodlar Tablo 4’ te sunulmuştur.

Tablo 4. Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Yönelik Önerilere İlişkin Kategori ve Kodlar

Kategori	Kod
Öğrenciye yönelik destekler	Ders kitapları sağlanması
	Dijital kaynakların artırılması
	Donanım desteği sunulması
	İnternet desteği sağlanması
	Birebir çevrimiçi eğitim verilmesi
	Uzaktan eğitimin süresinin artması
	Yüz yüze eğitime geçilmesi
Aile hizmetleri	Ailelere uzaktan eğitim verilmesi
	Spor ve kültürel faaliyetler düzenlenmesi

Öğrenciye sunulan destekler kategorisinde ebeveynler uzaktan eğitim sürecinde uygun ders kitapları ve dijital kaynakların sağlanmasını, eğitim süresinin artması gibi farklı önerilerde bulunmuştur. Örneğin K1. “...dersi takip edebilmesi için uygun materyal olması gerekli. Biz ona ne yapıyoruz normal öğrenciler için hazırlanmış bir kitabı onlara izlettiriyoruz...” şeklinde önerisini ifade etmiştir. K2. ise “.... öğretmen ve öğrenci birebir online olarak şey yapılabilir evet...” biçiminde görüşünü belirtmiştir. Ebeveynlerin bazıları ise yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini, K7. “....Okulların bir an önce açılmasını istiyorum. Ben bunu isterim...” şeklinde de belirtmişlerdir.

Aile hizmetleri kategorisinde, bir ebeveyn K3. “....En bugün derste izledim. Ee çocukları normalde haftada bir kere normal eğitim başladıktan sonra uzaktan eğitim kısmı hani ailelerle görüşmek adına haftada bir kere de yapılabilir...” ifadesiyle aile desteğine yönelik öneride bulunmuştur.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, COVID-19’ a karşı önlemler kapsamında özel eğitim alanında yürütülen uzaktan eğitim uygulamaları, özel gereksinimi olan çocuklara sahip ebeveynlerin görüşlerine dayalı olarak ele alınmıştır. Araştırmanın bulguları, ebeveynlerin özel eğitim alanındaki uzaktan

eğitim uygulamaları sürecinde daha fazla desteğe ihtiyaç duyduklarını göstermiştir. Ayrıca ebeveynler yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini vurgulamışlardır.

Araştırmaya katılan ebeveynler, salgın döneminde Whatsapp ve ders videoları gibi farklı yollarla uzaktan eğitimin yürütüldüğünü belirtmişlerdir. Diğer yandan bazı ebeveynler uzaktan eğitim uygulamalarından yararlanamadıklarını da belirtmişlerdir. Uluslararası alan yazın yapılan benzer çalışmada da Whatsapp uygulamasının COVID-19 sürecinde yaygın olarak kullanıldığı belirlenmiştir (Khan, 2020). Yazçayır ve Gürgür (2021)'ün araştırmasında ebeveynler, salgın döneminde öğretmenlerin WhatsApp grubu aracılığıyla kapsayıcı eğitime devam eden çocuklarına çevrimiçi dersler verdiğini ve çalışma sayfalarını paylaştığını belirtmiştir. Ayrıca araştırmalarda COVID-19 salgını boyunca özel gereksinimi olan pek çok öğrencinin özel eğitim ve ilgili destek hizmetlerinden yararlanamadığı da belirtilmiştir (Grayer, Janrent ve Pomrenze, 2020; Kritzer ve Smith, 2020; Weale, 2020). Salgın döneminde özel eğitim alanındaki uzaktan eğitim uygulamalarının ebeveynlerin ve öğretmenin tercihlerine bağlı olarak farklılık gösterdiği görülmüştür.

Bu araştırmada elde edilen bulgular arasında ebeveynlerin uzaktan eğitim sürecinde donanım, materyal ve internete erişimde yaşadığı sorunlar yer almıştır. Alanyazında da COVID-19 sürecinde özel gereksinimi olan bireyler de dahil olmak üzere öğrencilerin teknolojiye ve internete erişimlerine yönelik eşitsizlikler yaşandığı vurgulanmıştır (Kaden, 2020; Sullivan, Hillaire, Larke ve Reich, 2020). Örneğin, Van Lancker ve Parolin (2020) yüksek gelirli ailelerin çocuklarının çevrimiçi eğitimden sorunsuz biçimde yararlanabildiklerini, düşük gelirli ailelerin çocuklarının ise ev ödevlerini tamamlamakta ve çevrimiçi ortamda eğitime katılmada güçlükler yaşadıklarını belirtmiştir. Ayrıca Avrupa'da yaşayan çocukların %5'inin ev ödevi yapmak için uygun ortama sahip olmadığına, çocukların %6-9'unun internete erişimi bulunmadığına dikkat çekmiştir. Amerika'da yapılan bir araştırmada da kırsal bölgelerde ve düşük gelirli hanelerde yaşayan çocukların COVID-19 sırasında kaliteli eğitim almalarının neredeyse imkânsız olduğu ortaya konmuştur (Center on Reinventing Public Education, 2020). ElSaheli-Elhage (2021) e-öğrenmeye hızlı geçiş yapılan salgın döneminde ABD'de bazı ailelerin evlerinde internete erişim imkanlarının olmadığını, bazı okul bölgelerinde yeterli hazırlık yapılamadığı ve öğrenme platformlarının geliştirilmediğini belirtmiştir. Gerek dünyada gerekse Türkiye'de okul sistemleri arasındaki bu eşitsizliklerin en önemli nedenlerinden birinin dijital uçurum olduğu düşünülmektedir. İnternet veya donanım erişiminin olmaması nedeniyle öğrencilerin evden düzenli olarak derslere katılmaları ve ödevlerini yapmaları çoğu zaman mümkün olmamaktadır. İnternet erişimi ve bilgisayarların veya akıllı telefonların kullanılabilirliği, güvenilir altyapı ve cihaz eksikliği ebeveynlerin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunları arttırmaktadır (Garbe, Ogurlu, Logan ve Cook, 2020). Greenway ve Eaton-Thomas (2020) özel gereksinimi olan çocuğa sahip ebeveynlerin çoğunluğunun COVID-19 sürecinde çocuklarına yönelik eğitim kaynaklarının kendilerine sunulduğunu ancak bu kaynakların yeterli olmadığını düşündüklerini belirtmiştir. Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde gerekli bilgisayar veya diğer teknoloji cihazların karşılanmasında öncelikle ailelerin teknolojiye ve internete erişime yönelik ihtiyaçlarının dikkate alınması önemlidir (Young ve Donovan, 2020). Özellikle donanım ve materyal desteğinin sağlanmasının ailelerin uzaktan eğitime bakışlarını kısmen de olsa olumlu yönde geliştirebileceği düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu ise ebeveynlere sağlanan eğitim ve desteklerin sınırlı olmasıdır. Ebeveynlerin materyal ve eğitim içeriğinin yanı sıra çocuklarına daha faydalı olabilmek adına daha fazla desteğe ihtiyaç duydukları görülmektedir. Ebeveynlerin uzaktan eğitimi yürütme konusunda sorunlar yaşadıkları ve bu sorunları çözmede çoğu zaman yetersiz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Benzer bir araştırmada, Greenway ve Eaton-Thomas (2020) özel gereksinimi olan çocuğa sahip ebeveynlerin COVID-19 sürecinde desteğe ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Bir başka araştırmada Garbe vd. (2020) öğrenme güçlüğü olan çocuğa sahip ebeveynlerin çocuklarının evde eğitimlerini desteklemede güçlükler yaşadıklarını ifade etmiştir. Yaşanan güçlüklerle yönelik olarak Stenhoff, Pennington ve Tapp (2020) öğretmenlerin OSB olan çocuğa sahip ebeveynlere çocuklarıyla nasıl iletişim kuracaklarını, davranışlarını nasıl

değiştirecekleri ve öğretimi nasıl yürütecekleri konularında destek verilmesini önermiştir. Uzaktan eğitim sürecinin etkili yürütülebilmesi için ebeveynlere yönelik eğitimlerin planlanması ve uygulanmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Ebeveynlerin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik önerileri arasında ders kitapları sağlanması, dijital kaynakların artırılması, donanım desteği sunulması, internet desteği sağlanması yanı sıra ebeveynlere uzaktan eğitim verilmesi ve spor ve kültürel faaliyetler düzenlenmesi yer almaktadır. COVID-19 sürecinde çocukların ve ebeveynlerin evde kapalı kalmaları onların fiziksel gelişimlerini de olumsuz etkilemiştir. Bu süreçte özel gereksinimi olan çocukların ebeveynleri ile birlikte yapabilecekleri fiziksel etkinlikler düzenlenmesi hayat kalitelerini arttıracaktır (Yarımkaya ve Esentürk, 2020). Ailelerin çocuklarıyla yapabilecekleri etkinliklerden oluşan rehber kaynaklar hazırlanması önerilmektedir.

Araştırmanın en önemli bulgularından birisi ebeveynlerin uzaktan eğitimden ziyade yüz yüze eğitimi tercih etmeleri olmuştur. Diğer ülkelerdeki araştırmalarda benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Koskela, vd., (2020) tarafından Finlandiya'da 316 ebeveynin katılımıyla yürütülen araştırma sonuçları COVID-19 sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik bazı ebeveynlerin çok memnun olduklarını, bazı ebeveynlerin ise hem çocuklarının öğrenme süreci, hem de akranlarıyla sosyal etkileşiminin olmamasından endişe duyduğunu göstermiştir. Greenway ve Eaton-Thomas (2020) İngiltere'de yaşayan özel gereksinimi olan çocuğa sahip ebeveynlerin COVID 19 salgını sürecinde zorunlu olarak evde yürütülen eğitimlere (home-schooling) yönelik görüşlerini çevrimiçi anket sorularına dayalı olarak incelemiştir. Bu araştırmaya katılan ebeveynlerin büyük çoğunluğu COVID 19 salgını döneminde evden yürütülen eğitim uygulamalarını ileride tercih etmeyeceklerini ifade etmiştir. Bunun yanında araştırmaya katılan ebeveynlerin yarıdan fazlasının evden çalışmak zorunda oldukları için çocuklarının eğitimlerine yeterli zaman ayıramadıklarını belirtmiştir. Diğer yandan çok az sayıda ebeveyn ise evde eğitimin çocuklarının akademik başarısını olumlu yönde etkilediği ve kendilerinin daha az stresli olduklarını ifade etmiştir. Buna karşılık ABD'de yapılan bir araştırmada ise ebeveynlerin salgına yönelik sağlık kaygılarından dolayı uzaktan eğitimi tercih ettikleri ortaya çıkmıştır (Meckler ve Guskin, 2020). Uzaktan eğitimde aile desteğinin süresi ve kalitesinin ailenin sosyoekonomik yapısına ve eğitim düzeyine göre değiştiğine dikkat çekilmektedir. Bu araştırmaların sonuçları uzaktan eğitim sürecine yönelik hizmetlerin, ebeveynlerin bireysel ihtiyaçlarına dayalı olarak sunulması gerektiğini düşündürmektedir.

Tedbirler kapsamında sürdürülmesi zorunlu olan uzaktan eğitim sürecinin özel gereksinimi olan öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun daha sistematik planlanması ve uygulanması önerilmektedir. COVID-19 salgını bilgisayar ve internet erişiminin çocukların eğitimi için kritik önemde olduğunu göstermiştir. Bu nedenle, özellikle düşük gelirli ailelere eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak adına mutlaka internet erişimi ve donanım desteği sağlanmalıdır. Ebeveynlerin de uzaktan eğitim sürecine katılabilmeleri için ihtiyaçlarına uygun bireysel destek sağlanması (çevrimiçi bilgilendirme-eğitim, kılavuz kitapçıklar, bilgilendirici videolar) yararlı olacaktır.

Sonuç olarak COVID-19 sürecindeki tedbirler kapsamında sürdürülmesi zorunlu olan uzaktan eğitimin ebeveynlerin işbirliği içinde özel gereksinimi olan öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun olarak daha sistematik planlanması ve uygulanması gerektiği düşünülmektedir.

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımına dayalı olarak 2019-2020 öğretim yılında özel eğitim sınıflarında öğrenim gören hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip dokuz katılımcıdan oluşan çalışma grubuyla sınırlıdır. Bu bağlamda özel eğitim alanındaki uzaktan eğitim uygulamaları, nicel araştırma yaklaşımına dayalı olarak daha fazla katılımcının, farklı yetersizlik türlerinin yer aldığı araştırmalarla incelenebilir. Ebeveynlere yönelik ileri araştırmalarda ebeveynlerin çalışan veya ev hanımı olmaları, çalışanların bu süreçte işe devam edip etmedikleri veya evden çalışıp çalışmadıkları gibi faktörler dikkate alınabilir. Ayrıca farklı

kademelerde öğrenim gören özel gereksinimi olan öğrencilerin eğitimlerine yönelik ebeveynlerin, öğretmenlerin, öğrencilerin görüşleri ve ihtiyaçları nitel ve nicel araştırmalarla analiz edilebilir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, M., Sahin, U., & Esen, A. C. (2020). More than a virus: How COVID 19 infected education in Turkey? *Journal of Social Science Education*, 19, 30-42.
- Aruk, İ. (2008). *Bilişim teknolojilerinin zihinsel engellilerin e-egitiminde kullanılması ve örnek bir uygulama geliştirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi
- Ayda, N. K., Bastas, M., Altınay, F., Altınay, Z. & Dagli, G. (2020). Distance education for students with special needs in primary schools in the period of COVID-19 epidemic. *Propósitos y Representaciones*, 8(3), 587.
- Brown, S. M., Doom, J. R., Lechuga-Peña, S., Watamura, S. E. & Koppels, T. (2020). Stress and parenting during the global COVID-19 pandemic. *Child Abuse & Neglect*, 104699. doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104699.
- Cahapay, M. B. (2020). How Filipino parents home educate their children with autism during COVID-19 period, *International Journal of Developmental Disabilities*. doi.org/10.1080/20473869.2020.1780554
- Canning, N. & Robinson, B. (2021) Blurring boundaries: The invasion of home as a safe space for families and children with SEND during COVID-19 lockdown in England, *European Journal of Special Needs Education*, 36:1, 65-79, doi. 10.1080/08856257.2021.1872846
- Center on Reinventing Public Education. (2020, 16 Haziran). The digital divide among students during COVID-19: Who has access? Who doesn't? <https://www.crpe.org/thelens/digital-divide-among-students-during-COVID-19-who-has-access-who-doesnt>
- Cluver, L., Lachman, J. M., Sherr, L., Wessels, I., Krug, E., Rakotomalala, S., Blight, S., Hillis, S., Bachmand, G., Green, O., Butchart, A., Tomlinson, M., Ward, C. L., Doubt, J. & McDonald, K. (2020). Parenting in a time of COVID-19. *The Lancet*. 395(10231), 1194. doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30736-4.
- Couper-Kenney, F. ve Riddell, S. (2021).The impact of COVID-19 on children with additional support needs and disabilities in Scotland, *European Journal of Special Needs Education*, 36(1), 20-34, doi. 10.1080/08856257.2021.1872844
- Creswell, J. W. (2016). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (S. B. Demir, Çev. Ed.). Eğiten Kitabevi.
- ElSaheli-Elhage, R. (2021). Access to students and parents and levels of preparedness of educators during the COVID-19 emergency transition to e-learning. *International Journal on Studies in Education (IJonSE)*, 3(2), 61-69.
- Garbe, A., Ogurlu, U., Logan, N. & Cook, P. (2020). Parents' experiences with remote education during Covid-19 school closures. *American Journal of Qualitative Research*, 4(3), 45-65. doi.org/10.29333/ajqr/8471
- Grayer, A., Janrent, L. & Pomrenze, Y. (2020, 6 Haziran). Parents of teens with special needs find themselves alone in COVID-19 lockdown. <https://edition.cnn.com/2020/07/06/us/coronavirus-special-needs-educationwellness/index.html>
- Greenway, C. W. & Eaton-Thomas, K., (2020) Parent experiences of home-schooling children with special educational needs or disabilities during the coronavirus pandemic. *British Journal of Special Education*. 47(4) 510-535. doi.org/10.1111/1467-8578.1234

- Feeney, P. T. (2020, 14 Nisan). Homeschooling children with special needs during COVID-19 quarantine - Parents speak candidly about the challenges and realizations. Tap into South Plainfield, *TAPinto.ne*. <https://www.tapinto.net/towns/south-plainfield/sections/board-of-education/articles/homeschooling-children-with-special-needs-during-COVID-19-quarantine-parents-speak-candidly-about-the-challenges-and-realizations>
- Hebebcı, M. T., Bertiz, Y. & Alan, S. (2020). Investigation of views of students and teachers on distance education practices during the Coronavirus (COVID-19) pandemic. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 4(4), 267-282
- Kaden, U. (2020). COVID-19 School closure-related changes to the professional life of a K–12 teacher. *Education Sciences*, 10(6), 165.
- Karabulut, M. (2020, 10 Ağustos). Corona salgını özel eğitime muhtaç çocukları nasıl etkiledi? <https://www.amerikaninsesi.com/a/corona-salgini-korona-ozel-egitim-engelli-cocuk-okul-nasil-etkiledi/5412912.html>,
- Khan, T. M. (2020). Use of social media and WhatsApp to conduct teaching activities during the COVID-19 lockdown in Pakistan. *International Journal of Pharmacy Practice*, n/a(n/a). doi.org/10.1111/ijpp.12659
- Korkmaz, G. & Toraman, Ç. (2020). Are we ready for the post-COVID-19 educational practice? An investigation into what educators think as to online learning. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 4(4), 293-309.
- Koskela T, Pihlainen K, Piispa-Hakala S, Vornanen R, & Hämäläinen J. (2020). Parents' views on family resiliency in sustainable remote schooling during the COVID-19 outbreak in Finland. *Sustainability*. 12(21), 8844. doi.org/10.3390/su12218844
- Kritzer, K. L. & Smith, C. E. (2020). Educating deaf and hard-of-hearing students during COVID-19: What parents need to know. *The Hearing Journal*, 73(8), 32. doi.org/10.1097/01.HJ.0000695836.90893.20
- Lindgren, S., Wacker, D., Suess, A., Schieltz, K., Pelzel, K., Kopelman, T., Lee, J., Romani, P. & Waldron, D. (2016). Telehealth and autism: Treating challenging behavior at lower cost. *Pediatrics*, 137(Supplement 2), S167-S1
- MEB (2020a). Bakan Selçuk, 23 Martta başlayacak uzaktan eğitime ilişkin detayları anlattı. <https://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-23-martta-baslayacak-uzaktan-egitime-iliskin-detaylari-anlatti/haber/20554/tr>
- MEB (2020b). E-özel eğitim ve rehberlik 1. *Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_05/18020440_E_Bulten_2020_01_b.pdf
- Meckler, L. & Guskin, E. (2020, 6, Ağustos). Fearing coronavirus and missed classes, many parents prefer mixing online and in-person school, poll finds. *The Washington Post*. https://www.washingtonpost.com/education/post-poll-schools-parents-COVID-trump/2020/08/05/f04ae490-d722-11ea-9c3b-dfc394c03988_story.html
- Meral, B. F. (2006). *Zihin engelli çocuk babalarının bir iletişim sunumu olarak Web tabanlı uzaktan eğitim uygulaması hakkındaki görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Narzisi, (2020). Handle the autism spectrum condition during coronavirus (COVID-19) stay at home period: Ten tips for helping parents and caregivers of young children. *Brain Sciences*, 10(4). doi.org/10.3390/brainsci10040207

- Nusser, L. (2021). Learning at home during COVID-19 school closures – How do German students with and without special educational needs manage? *European Journal of Special Needs Education*, 36(1), 51-64, doi 10.1080/08856257.2021.187284
- Onyema, E. M., Eucheria, N. C., Obafemi, F. A., Sen, S. Atonye, F. C., Sharma, A. & Alsayed, A. O. (2020). Impact of coronavirus pandemic on education. *Journal of Education and Practice*, 11, 13. doi.org/10.7176/JEP/11-13-12.
- Özer, M. (2020). Educational policy actions by the Ministry of National Education in the times of COVID-19 pandemic in Turkey. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(3), 1124- 1129. doi: 10.24106/kefdergi.722280
- Rose, J., Willner, P., Cooper, V., Langdon, P. E., Murphy, G. H. & Kroese, B. S. (2020). The effect on and experience of families with a member who has Intellectual and Developmental Disabilities of the COVID-19 pandemic in the UK: Developing an investigation. *International Journal of Developmental Disabilities*, 1–3.
- Stenhoff, D. M., Pennington, R. C. & Tapp, M.C. (2020). Distance education support for students with autism spectrum disorder and complex needs during COVID-19 and school closures. *Rural Special Education Quarterly*. 39(4), 211–219, doi: 10.1177/8756870520959658 journals.sagepub.com/home/rsq
- Sullivan, F., Hillaire, G., Larke, L. & Reich, J. (2020). Using teacher moments during the COVID-19 pivot. *Journal of Technology and Teacher Education*, 28(2), 303-313.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı. (2020). Ülkemizin maruz kaldığı virüs tehdidinin en kısa sürede bertaraf edilmesi için devlet olarak tüm imkânlarımızı seferber ettik. <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/117037/-ulkemizi-maruz-kaldigi-virus-tehdidinin-en-kisa-surede-bertaraf-edilmesi-icin-devlet-olarak-tum-imk-nlarimizi-seferber-ettik>
- Tarigan, K. E. ve Stevani, M. (2020). Role of parents in early educational childhood in education technology in COVID-19 outbreak. In I. Sahin ve M. Shelley (Eds.), *Educational practices during the COVID-19 viral outbreak: International perspectives* (pp. 143–166). ISTES Organization.
- Tambyraja, R. S., Farquharson, K. ve Coleman, J. (2021). Speech-language teletherapy services for school-aged children in the United States during the COVID-19 pandemic, *Journal of Education for Students Placed at Risk (JESPAR)*, doi: 10.1080/10824669.2021.1906249
- Tezcan, C. (2013). *Zihinsel engelli çocuklara web destekli uzaktan eğitim sistemi kurulması: matematik ve fen bilgisi dersleri uygulaması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi.
- Türnüklü, A. (2010). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilir nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 24, 543-559.
- Topaloğlu, M. (2008). *Zihinsel engelli çocukların uzaktan eğitimi ve web tabanlı bir yazılım sisteminin geliştirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi
- Toseeb, U., Asbury, K., Code, A., Fox, L. & Deniz, E. (2020). Supporting families with children with special educational needs and disabilities during COVID-19. *PsyArXiv Preprints*. doi.org/10.31234/osf.io/tm69k
- Uçuş, H. (2017). *Uzaktan eğitimin görme engellilerin problem çözüm sürecine yansımalarının incelenmesi: düşünme yapıları bağlamına matematiksel iletişim*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi
- Van Lancker, W. & Parolin, Z. (2020). COVID-19, school closures, and child poverty: A social crisis in the making. *The Lancet Public Health*. doi.org/10.1016/S2468-2667(20)30084-0

- Vismara, L. A., McCormick, C., Young, G. S., Nadhan, A. & Monlux, K. (2013). Preliminary findings of a telehealth approach to parent training in autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 43(12), 2953-2969. doi: 10.1007/s10803-013-1841-8
- Wainer, A. L. & Ingersoll, B. R. (2015). Increasing access to an ASD imitation intervention via a telehealth parent training program. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 45(12), 3877-3890. doi: 10.1007/s10803-014-2186-7
- Weale, S. (2020, 1 Temmuz). English schools ‘using coronavirus as excuse’ not to teach special needs pupils. <https://www.theguardian.com/education/2020/jul/01/english-schools-using-coronavirus-as-excuse-not-to-teach-special-needs-pupils>
- Yarımkaya, E. & Esentürk, O. K. (2020). Promoting physical activity for children with autism spectrum disorders during Coronavirus outbreak: Benefits, strategies, and examples. *International Journal of Developmental Disabilities*, 1–6. doi.org/10.1080/20473869.2020.1756115
- Yazcayir, G. & Gurgur, H. (2021). Students with special needs in digital classrooms during the COVID-19 pandemic in Turkey. *Pedagogical Research*, 6(1).88. doi:10.29333/pr/9356
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.
- Young, J. & Donovan, W. (2020). Shifting to online learning in the COVID-19 spring. Policy Brief. *Pioneer Institute for Public Policy Research*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED605503.pdf>
- Zhou, L., Li, F., Wu, S. & Zhou, M. (2020). School’s out, but class’s on, the largest online education in the world today: Taking China’s practical exploration during the COVID-19 pandemic prevention and control as an example. *Best Evid Chin Edu*, 4(2), 501-519. doi.org/10.15354/bece.20.ar023

EXTENDED ABSTRACT

COVID-19, which emerged in Wuhan, China in December 2019 and affected the whole world in a short time, was declared as a pandemic by the World Health Organization. In Turkey, since March 2020, the first cases began to be seen. In this process, measures such as the holidays of schools and restrictions on going out unless necessary were taken by state authorities (Presidency of the Republic of Turkey, 2020). Children and families have experienced the epidemic and the social changes it brought about.

Individuals with special needs and their parents are among the groups most affected by this process that caught the whole world unprepared. Within the scope of the measures taken against the COVID-19 epidemic, distance education applications have been initiated with a rapid change. In this rapid change process, distance education practices have made the role of parents of students with special needs even more effective. Students with special needs were expected to contribute to their parents during their distance education. In this direction, the main purpose of the study is to examine the opinions of parents who have children with special needs regarding distance education practices in the COVID-19 process.

Research participants consist of nine voluntary parents of students with special needs. The children of the participants are students who are diagnosed with mild intellectual disability and were studying in special education classes. In this study, data were collected through semi-structured interviews. The interviews were conducted by phone. The interviews were recorded with a digital tape recorder, with the permission of the participants. In order to ensure data reliability, voice recordings and transcripts have been kept for the access of the research team only. The obtained data were analyzed by content analysis method. The data collected are described, classified and interpreted.

In this process where distance education applications are carried out in different ways, parents stated that they received support from teachers with applications such as phone and Whatsapp. In a similar study abroad, it was determined that the Whatsapp application was widely used in the COVID-19 process (Khan, 2020). Also, distance education practices in the field of special education differ depending on the preferences of parents and teachers.

One of the most important findings of the study was that parents preferred face-to-face education rather than distance education. Parents prefer the equipment material and appeared to be experiencing problems accessing the internet. It is thought that especially providing equipment and material support may improve the perspective of families towards distance education in a partially positive way. For this reason, internet access and equipment support must be provided to provide equal opportunity in education, especially to families with low income.

Another finding obtained from the study is that the education and support provided to parents and parents is limited. It has been revealed that they have problems in the use of technology and conducting distance education, especially in distance education, and they are often insufficient in solving these problems. For this reason, it would be beneficial to provide individual support (online information, guide booklets, informative videos) in order for parents to participate in the distance education process. Studies have also revealed that parents experience stress and become depressed during the COVID-19 process (Brown, et al., 2020; Cluver, et al., 2020). For this reason, it is recommended that parents provide both educational support during the COVID-19 process. In addition, the children, parents and parents staying at home during the COVID-19 process negatively affected their physical development. In this process, organizing physical activities that parents of children with special needs can do with their parents will increase the quality of life (Yarımkaya ve Esentürk, 2020). It is recommended to prepare guide resources consisting of activities that families can do with their children. As a result, considering the effects and spread of COVID-19 on human health, it is inevitable to take measures related to education.